

Toimittaja Minja Tornivuori

Yksipuolista ystävyyttä, illuusiota vai vuorovaikutussuhteen simulaatiota? On hyvin tavallista, että mediasta tuttu henkilö alkaa tuntua läheiseltä, jopa ystävän kaltaiselta, vaikka suhde toteutuu vain verkon välityksellä. Tänään tutustumme tarkemmin näihin parasosiaalisiksi kutsuttuihin suhteisiin ja sosiaalisen median vaikuttajiin niiden toisena osapuolena. Minä olen Minja Tornivuori, ja vieraamme onkin tänään Zoom-yhteyden päässä. Viestinnän professori Pekka Isotalus Tampereen yliopistosta, tervetuloa keskustelemaan.

Professori Pekka Isotalus

Kiitoksia.

Toimittaja Minja Tornivuori

Kaikenlaisessa suhtautumisessa mediahenkilöihin ei ole kyse parasosiaalisesta suhteesta. Professori Pekka Isotalus, mitä parasosiaalisilla ilmiöillä oikeastaan tarkoitetaan?

Professori Pekka Isotalus

No sillä tarkoitetaan sitä, että tällainen mediasta tuttu henkilö saattaa median seuraajasta, katsojasta tai kuuntelijasta tuntua jotenkin erityisen läheiseltä, ikään kuin omalta tuttavalta, ystävältä tai vähintäänkin henkilöltä, johon mielellään tutustuisi paremmin.

Toimittaja Minja Tornivuori

Olet tosiaan tutkinut näitä ilmiöitä jo pitkään. Mikä sai sinut kiinnostumaan aiheesta?

Professori Pekka Isotalus

No tämä parasosiaalinen suhde, tästähän on ensimmäisen kerran kirjoitettu jo 1950-luvulla Yhdysvalloissa. Horton ja Wohl, jotka on keksineet tämän käsitteen ja kirjoittanut tästä ensimmäisen kerran, niin se on tosiaankin aika vanha artikkeli, mutta hyvin moderni. Kun esimerkiksi pari vuotta sitten opiskelijat lukivat sitä, niin he eivät tajunneet ollenkaan, että se oli kirjoitettu jo semmoiset 70 vuotta sitten. Ja tämä heidän näkökulmansa oikeastaan unohtui vuosikymmeniksi, ja sitten siitä alettiin kansainvälisissä tutkimuksissa kirjoittaa uudelleen enemmän 1980-luvulla. Kun tutkin toimittajien televisioesiintymistä omaan väitöskirjaani, niin törmäsin aika usein näihin parasosiaalisen suhteen tutkimuksiin ja sitten itseasiassa varmaan ensimmäisenä Suomessa kirjoitin artikkelin parasosiaalisista suhteista tuolloin 90-luvulla.

Toimittaja Minja Tornivuori

Aihe on kyllä kieltämättä hyvin kiehtova ja nyt myös todella ajankohtainen. Palataan hetken päästä siihen, mitä parasosiaalisten suhteiden rintamalla tapahtuu juuri nyt, mutta sitä ennen suunnataan katseemme näin yleisesti ottaen tuohon suomalaiseen mediakulttuuriin, mediakulttuurit kun eroavat eri maiden välillä huomattavastikin. Millaisia parasosiaaliset suhteet ovat nimenomaan suomalaisessa mediaympäristössä?

Professori Pekka Isotalus

No kyllä Suomessakin on hyvin samantyyppisiä kuin kansainvälisesti yleensäkin, että ne peruseriaatteet näyttävät olevan kyllä hyvin samanlaisia. Tällaisia ehkä ainutlaatuisia piirteitä mitkä meidän tutkimuksissa on noussut Suomessa on ne, että kun henkilö tuntuu erityisen läheiseltä tai

erityisen kiinnostavalta tutustua, niin me liitetään siihen yleensä myös jotenkin tämmöisiä vähän ehkä rationaalisia perusteita eli katsotaan, että sen täytyy olla myös jotenkin taitava tai osaava siinä omassa roolissaan.

Toimittaja Minja Tornivuori

Entä millaisiin henkilöihin suomalaisessa mediaympäristössä nykyään luodaan näitä suhteita?

Professori Pekka Isotalus

No kyllä luulisin, että televisioesiintyjät ovat kuitenkin niitä kaikkein tavallisimpia, koska televisio on sellainen media, joka tuo siellä toistuvasti esiintyvät henkilöt hyvin lähelle, näyttää heidän kasvojaan läheltä ja he tuntuvat semmoisilta arkisilta tutuilta, kun niitä kotisohvalla katsotaan. Mutta ehkä semmoisena uutena piirteenä on tullut sitten kaikki Internetin kautta tutuiksi tulleet henkilöt ja esimerkiksi tubettajat ja sosiaalisen median vaikuttajat ovat tällaisia uusia kasvoja, joihin on ihan selvästi monella seuraajalla parasosiaalinen suhde.

Toimittaja Minja Tornivuori

Tartun tuohon sosiaaliseen mediaan. Tutkimuksissa on tosiaan todettu, että seuraajan parasosiaalinen suhde sosiaalisen median vaikuttajaan eroaa luonteeltaan perinteisen median esiintyjiin luoduista suhteista. Miten sosiaalisen median alustat, kuten Instagram tai Youtube muovaavat perinteiseen mediaan perustuvia käsityksiä parasosiaalisista suhteista?

Professori Pekka Isotalus

Tämän parasosiaalisen suhteen ideahan on juuri se, että siitä puuttuu oikea vuorovaikutus. Eli televisiokatsojasta esimerkiksi saattaa tuntua, että se televisioesiintyjä on jotenkin tuttu ja että tuntee hänet paremminkin, vaikka heidän välillään ei ole oikeasti ollut mitään vuorovaikutusta. Mutta katsojasta saattaa tuntua ikään kuin siinä olisi ollut jonkinlaista vuorovaikutusta heidän välillään. Sosiaalinen media on sitten muuttanut tätä tilannetta sen verran, että tämmöinen oikea vuorovaikutus on mahdollistakin sen mediasta tutun henkilön, eli vaikkapa tubettajan kanssa, ja sillä tavalla siinä oikeasti tapahtuu vuorovaikutusta eikä kaikki ole pelkkää kuvitelmaa.

Osa tutkijoista on myös sitten vähän ollut sitä mieltä, että voidaanko enää puhuakaan parasosiaalisesta suhteesta, koska siinä on tämmöinen vuorovaikutuksen mahdollisuus ainakin. Mutta kyllä edelleen vallitseva näkemys on se, että parasosiaalisen suhteen käsite on ihan käypä edelleen, koska se on hyvin rajoittunutta yleensä se vuorovaikutus sosiaalisen median vaikuttajan ja seuraajan välillä. Esimerkiksi sosiaalisen median vaikuttaja, jolla on valtavasti seuraajia, niin ei millään lailla opi tuntemaan niitä hänen seuraajiansa tai ei millään tavalla reagoi läheskään kaikkiin viesteihin tai edes näe kaikkia viestejä, mitä hänelle tulee, eli kyllä se suhde on silti enemmän sen seuraajan kuvittelemaa kuin oikeaa vuorovaikutusta.

Toimittaja Minja Tornivuori

No nykyisessä viestintäkulttuurissahan on jo hyvin normaalia, että vaikuttajat jakavat tosi henkilökohtaisiakin asioita sosiaalisen median alustoilla seuraajiensa kanssa. Uskotko, että onko tämä henkilökohtaisuus juuri sosiaalisessa mediassa toimivan suhteen ydintä?

Professori Pekka Isotalus

Kyllä se näyttäisi siltä, että sillä on erittäin suuri merkitys. Jos me ajattelemme ihmisten välistä tutustumista ylipäätänsä, niin siinä on tärkeitä se, että ihminen kertoo itsestään ja tuo jotakin yhä enemmän ja enemmän semmoisia henkilökohtaisia asioita esille. Ja kun tämä parasosiaalinen suhde

noudattaa tämmöistä tutustumisen kaavaa, niin sitä edesauttaa se, että tämä sosiaalisen median vaikuttaja kertoo itsestään yhä intiimimpiä ja intiimimpiä asioita ja sillä tavalla rakentaa yhä läheisemmäksi sitä suhdetta sen seuraajan kanssa. Joten se on kyllä semmoinen keskeinen elementti tässä prosessissa.

Toimittaja Minja Tornivuori

Tutkimuksissa on tosiaan todettu, että nämä median välityksellä toimivat suhteet voivat antaa psykologisesti samankaltaisia kokemuksia kuin mitkä tahansa kaverisuhteet. Mutta uskotko siihen, onko mediapersoona kuin virtuaalinen ystävä?

Professori Pekka Isotalus

No se saattaa tuntua siltä ja usein tämmöinen rinnastus tehdään, mutta tutkimukset eivät ole esimerkiksi löytäneet yhteyttä yksinäisyyden ja parasosiaalisten suhteiden välille. Eli ehkä alkuperäinen ajatus oli se, että tämmöisiä parasosiaalisia suhteita olisi erityisesti ihmisillä, joilla on muuten vähän ystäviä, niin he kuvittelevat sitten tällaisia mediapersoonia ystävikseen, että ovat vähemmän yksinäisiä. Mutta tutkimus ei ole todistanut, että näin olisi. Eli voi olla vaikka kuinka iso tai pieni se ystäväpiiri ja silti voi olla tämmöisiä parasosiaalisia suhteita. Eli ei se näytä sitten ihan korvaavan kyllä niitä oikeita ystäviä myöskään.

Toimittaja Minja Tornivuori

Keskustellaan sitten vielä tarkemmin sosiaalisen median vaikuttajista. Vaikuttajuus on verrattain uusi ammatti, ja parasosiaalista suhdetta onkin yleensä tarkasteltu seuraajan näkökulmasta. Professori Pekka Isotalus, olette yhdessä sosiaalisen median vaikuttaja Miisa Rotola-Pukkilan kanssa tutkineet näiden suhteiden ilmenemistä nyt myös sosiaalisen median vaikuttajan näkökulmasta. Tulostenne perusteella, mitä parasosiaaliset suhteet tarjoavat sitten vaikuttajalle?

Professori Pekka Isotalus

No jos vaikuttaja pystyy synnyttämään tämmöisiä parasosiaalisia suhteita seuraajiensa kanssa, niin hänhän saa siitä yleisöä, lojalia yleisöä itselleen, joka haluaa seurata näitä päivityksiä kerrasta toiseen, viikosta ja kuukaudesta toiseen, ja sitä kautta hän saa markkina-arvoa sille omalle viestinnälleen ja omalle toiminnalleen. Eli kyllä se palvelee hänen liikeideaansa, koska kuitenkin jos sitä ammatikseen tekee, niin tavoitteena on hankkia elantonsa sillä tavalla.

Toimittaja Minja Tornivuori

Aivan, eli mediavälitteiset suhteet ovat siis hyödyllisiä myös vaikuttajalle ja niitä on syytä ylläpitää. Millä keinoin vaikuttajat voivat edistää suhteiden ylläpitoa?

Professori Pekka Isotalus

No juuri se mistä oli tässä äsken puhettakin eli itsestä kertominen ja omista henkilökohtaisista asioista kertominen rakentaa tämmöistä suhdetta tämän meidän tutkimuksemme mukaan aika hyvinkin. Ja siinä on semmoinen mielenkiintoinen puoli, että silloinhan siitä omasta yksityisyydestä tulee ikään kuin tämmöinen markkinatavara, eli se on se mitä siinä vaihdetaan ja siinä on varmaan omat hyvät ja huonot puolensa tälle sosiaalisen median vaikuttajalle itselleen.

Toimittaja Minja Tornivuori

Sosiaalisen median vaikuttajat ovat tosiaan näkyvässä osassa etenkin nuorison arkea. Viihteellisen sisällön lisäksi vaikuttajat ovat osoittautuneet tärkeäksi tiedonvälityksen kanavaksi. Esimerkiksi

koronapandemian alkaessa valtioneuvosto kutsui vaikuttajia välittämään faktoihin perustuvaa tietoa viruksesta omille seuraajilleen. Tuntuuko tuttu sosiaalisen median vaikuttaja luotettavammalta kuin muut lähteet juuri tämän parasosiaalisen suhteen luonteen vuoksi?

Professori Pekka Isotalus

No kyllä näin voidaan sanoa, eli semmoinen läheisyys rakentaa luottamusta. Me voidaan verrata sitä esimerkiksi meidän ihan oikeisiin läheisiin suhteisiin, eli että jos meidän perheenjäsenemme tai läheinen ystävä kertoo jostain asiasta, niin kyllä siihen paremmin luotetaan kuin ihan vieraan henkilön kertomana. Ja sama toimii parasosiaalisestikin, että jos joku on meidän pitämä henkilö, johon liittyy tämmöistä läheisyyttä ja luottamusta, niin kyllä sillä on enempi vaikutusta sitten mitä hän kertoo niin siihen mitä me ajatteleme ja mikä vaikuttaa.

Toimittaja Minja Tornivuori

Uskotko, että sosiaalisen median vaikuttajat voivat tulevaisuudessa olla vielä isompi osa yhteiskunnallista tiedonvälitystä?

Professori Pekka Isotalus

No kyllä, siltä tämä nykyinen kehitys näyttää. Mielestäni tämmöiset viralliset tahot ovat vasta nyt oivaltaneet, että sosiaalisen median vaikuttajat ovat oikeasti hyvin keskeisessä asemassa nuorten elämässä ja ovat niitä hahmoja, joita nuoret etenkin niin kuin mediasta laajasti ymmärrettynä tällä hetkellä seuraavat. Ja kyllä tämmöisen perinteisen median ja perinteisten mediapersoonien merkitys pikkuhiljaa varmaan romuttuu ja nämä tällaiset suoraan sosiaalisesta mediasta nousevat henkilöt nousevat entistä tärkeämmäksi. Toki tässä on myös sitten sillä tavalla, että useinhan sama henkilö saattaa olla sekä sosiaalisessa mediassa näkyvä hahmo että myös perinteisissä media.

Toimittaja Minja Tornivuori

No moni nuori varmasti haaveilee itsekkin urasta sosiaalisen median vaikuttajana. Työ tuo mukanaan vastuun ja tosiaan tulevaisuudessa sosiaalisen median vaikuttajat voivat olla vielä vahvemmin osa yhteiskunnallista tiedonvälitystä. Tälläkin hetkellä linjoilla saattaa olla joku, joka haluaisi vaikuttaa. Professori Pekka Isotalus, mitä antaisit ohjenuoraksi tulevaisuuden vaikuttajille?

Professori Pekka Isotalus

Tuo on erittäin hyvä minkä toit tuossa kysymyksessäkin esille, että täytyy ymmärtää oma vastuunsa. Eli jos on paljon seuraajia ja jos näkee että on oikeasti jonkinlaista vaikutusvaltaa, on jonkinlainen mielipidejohtaja, niin täytyy ymmärtää silloin myös vastuunsa, mitä sillä omalla viestinnällä voi saada aikaan.

Lisäksi jos haaveilee tai aloittelee tällaista tehtävää, niin kannattaa tosiaankin ottaa huomioon se, että usein joutuu laittamaan itsensä aika lailla alttiiksi tällaisessa viestinnässä ja juuri jakamaan sitä omaa yksityisyyttään ja tekemään siitä keskeisen osan tätä viestintää. Silloin kannattaa tarkkaan varmasti miettiä jo ennen kuin siihen hommaan ryhtyy, että missä ne omat yksityisyyden rajat menevät ja mitä haluaa jakaa julkisesti ja mitä ei halua jakaa. Ja on hyvä muistaa se, että kyllähän kaikkeen Internetiin oikeastaan pätee se, että minkä sinne kerran on laittanut, niin sitä on kyllä vaikea saada sieltä pois.

Toimittaja Minja Tornivuori

Siinä oli hyviä vinkkejä ja näihin neuvoihin on varmasti hyvä lopettaa tältä erää. Tänään keskustelimme siis parasosiaalisista suhteista sosiaalisen median näkökulmasta. Kiitos haastattelusta professori Pekka Isotalus.

Professori Pekka Isotalus

Kiitos.